

Dette værk er downloadet fra Slægtsforskernes Bibliotek

Slægtsforskernes Bibliotek drives af foreningen Danske Slægtsforskere. Det er et privat special-bibliotek med værker, der er en del af vores fælles kulturarv omfattende slægts-, lokal- og personalhistorie.

Støt Slægtsforskernes Bibliotek – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug. Videre publicering og distribution uden for husstanden er ulovlig.

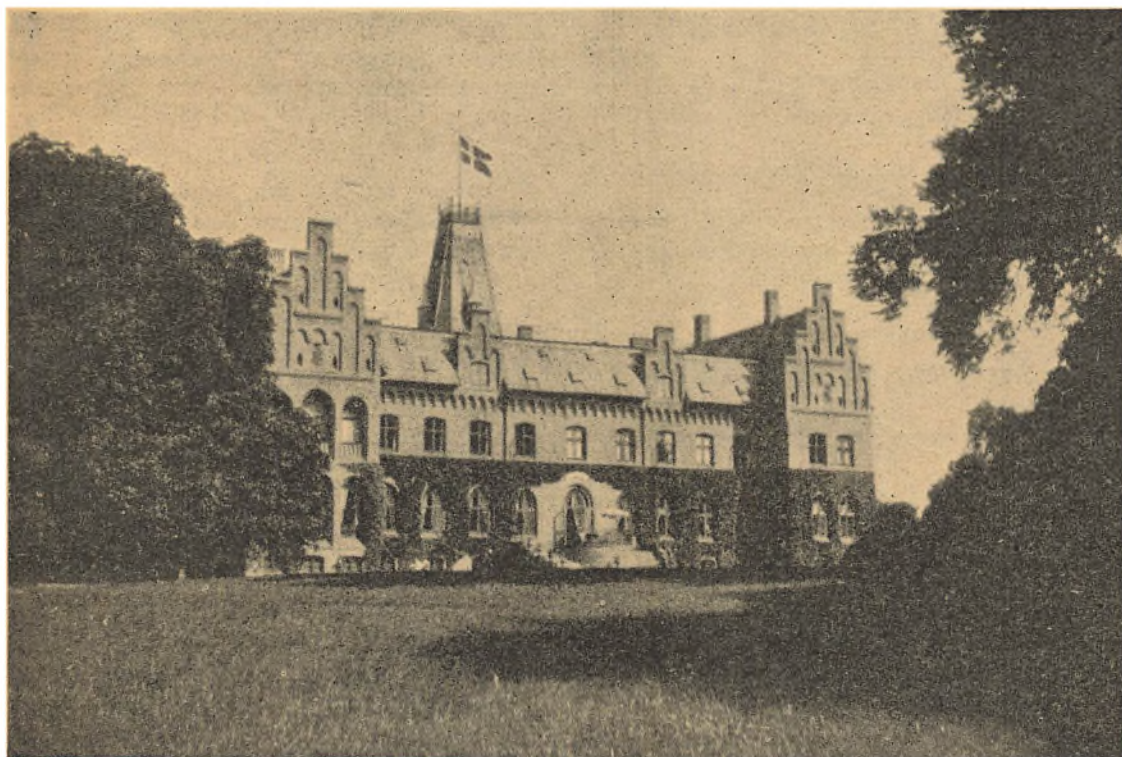
Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SLÆGTSGAARDEN

Nr. 12 . Juni—Juli 1944.

*G*emt hen i Hornsherreds ligesom noget afsides Skønhed ligger Greve Scheels dejlige Gaard, Ryegaard. Et Billede er kun en Detaille, alle Omgivelserne skal med for at give en Helhed. Langs den lune Vig af Isefjorden, der skyder sig helt op under Elverdamsbakkens Fod, ligger et typisk sjællandsk Landskab, der med sin smilende Ynde, med de skovkransede Skrænter faldende helt ud mod Vandet maatte kaldes „Dejligheden“. Fra Færgestedet Langtved, der faldt saa vidunderlig smukt ind i Helhedsbilledet, kunde man før færges over til Halvøen Munkholm, i Holbæk Amt, under Eriksholm, hvor endnu kan spores Minder fra det gamle Kloster, der gav Navnet. Ved „Dejligheden“ var det, Chr. Winther inspireredes til og boede mens han skrev „Hjortens Flugt“.

Paa Trods af Greve Scheels store Arbejde for at hindre en Ødelæggelse, er der nu gennemført en Vej- og Brobygning, der profanerer den skønne Idyl.

Men saadan handler Tiden med Danmarks Naturværdier.

J. P.

SLÆGTSGAARDEN

Udkommer hveranden Maaned.

Red. af *Jørg. Petersen* (ansvarlig) og *Chr. Damm*.

**Foreningen
til Bevarelse af danske Slægtsgaarde.**

**„Slægtsgaards-Arkivet“,
Købmagergade 67-69, København K.**

Kontoret aabent Kl. 10—12 og 1—3.
Telefon Central 9056.

Sekretæren træffes efter forudgaaende Aftale.

Alle Breve til Foreningen skal sendes til Kontoret,
Artikler og andet til Bladet dog til Formanden
ligesom private Forespørgsler.

Landsbestyrelsen:

Gaardejer *Jørgen Petersen*, Thorsgaard, Gislinge
(Formand).

Gaardejer *Jens Jensen*, Sode pr. Hejsager (Næst-
formand).

Greve *F. C. R. Scheel*, Ryegaard pr. Kirke Saaby.
Sognefoged, Gdr. *Andr. Kaad*, Kaadsager, Minte-
bjerg pr. K. Hørup.

Parcellist *Niels Larsen*, Veddinge pr. Faarevejle.
Sognefoged, Gdr. *Hans Pedersen*, Holmegaard,
Sanderum.

Proprietær *Lyby*, Halborg.

Landstingsm. *Markussen*, Rødby.

Gdr. *Ths. Thomsen*, Ulstedlund pr. Ulsted.

Foreningens Sekretær: *Chr. Damm*.

Foreningens Kasserer: Prokurist *O. Svarer*.

Foreningens juridiske Konsulent: Sagfører, cand.
jur. *M. Hesselbjerg*, Hillerød.

Foreningens Revisor: Statsautoriseret Revisor *Kr.
Foged*, København.

Det vil altid være os en Glæde at se
Dem i Fredericia, og vi vil gøre
vort til, at Opholdet bliver saa behage-
ligt som muligt.

Fredericia Turistforening

Meddelelser fra Kontoret

I Viborg har været afholdt Møde for at oprette
Lokalafdelingen der. Thomas B. Thomsen, Ulsted-
lund, tog derved for at hjælpe dermed.

*

Den 31. Maj var der et Møde i Aakirkeby for
at faa oprettet en Lokalafdeling for Bornholm.
Det er jo det eneste Amt, hvor vi ikke har nogen
foruden Færøerne. Gdr. Hans Jensen, Buddegaard
ved Nexø, som fik „Fam.-Journalen“s Flag, ledede
Mødet, og Arkitekt K. Thorsen, som er i Repræ-
sentantskabet for Arkivet, og som har undersøgt
samtlige bornholmske Gaarde, taler.

*

Vi har nu begyndt paa at skrive alle Slægts-
gaarde i Amterne af og sende dem til Lokalbesty-
relserne, saa de kan se at faa flere Medlemmer.
Foreløbig er vi naaet gennem Hjørring, Thisted og
Aalborg Amter, hvor der tilsammen er ca. 2000
Slægtsgaarde, som vi kender. Vi har ikke mere end
godt og vel 10 pCt. som Medlemmer og skulde
kunne naa 50 pCt. Nu fortsætter vi med alle Amter.

„Et pragtfuldt Bogværk“.

B. T.

AXEL STEENSBERG

GAMLE DANSKE BØNDERGAARDE

Det første Værk i sin Art, der skildrer
de gamle Bøndergaarde, deres Bygge-
skik og Beliggenhed i Landskabet. Med
over 150 pragtfulde Billeder af gamle
Bøndergaarde fra alle Egne af Landet.

„Det første danske Standardværk om
dette Emne. Paa 25 Kvartsider og i
halvandet Hundrede Billedtekster giver
det en Rigdom af eksakte Oplysninger
om dansk Bondekultur. Her er ingen
moderne Fraser, men lutter saglig Op-
lysning. Men denne Oplysning er gen-
nemglødet af Kærlighed til sit Emne.“

Børsen.

Indb. 26,00, i Vælskbind 40,00.

Sendemandsmødet i Fredericia

Den nye Form for Generalforsamling blev altsaa prøvet i Fredericia. Og lad det være sagt med det samme, der var visse Vanskeligheder, som ikke bør gentages, men det maa vel have Lov til at slaas fast, at ikke alene var dette nyt og derfor ogsaa underkastet Loven for „Børnesygdomme“, men ogsaa andre Momenter var medvirkende til de Vanskeligheder, som vi maa lære at overvinde, d. v. s. de af dem, vi selv er Herre over. At Rejser er besværlige under de nuværende Forhold, vidste vi i Forvejen, at vor Sekretær ikke kunde være med hverken til selve Mødet eller til at ordne alle de Ting, der nødvendigvis gaar forud, gjorde det ikke bedre, men naar dette er sagt, vil jeg gerne slaa følgende fast: Vi maa have mere Tid, som det gik nu, at næsten Halvparten af Deltagerne maatte forlade den sidste Del af Mødet for at naa Toget, gør et kedeligt Skaar i Samværet og kan kun hindres ved, at vi tager en Dag mere. Alt for meget af det, vi skulde have drøftet, blev jaget igennem, og en Del slet ikke behandlet.

En anden kedelig Fejl ved Arrangementet var den forfejlede Indkvartering. Erhvervsraadet, der elskværdigt havde lovet at ordne denne Side af Sagen, havde taget sig denne Opgave alt for let; i Stedet for at give hver enkelt en Meddelelse om, hvor han skulde bo, eller i det mindste give Ledelsen en ordentlig Besked, stod mange af Repræsentanterne om Aftenen uden Mulighed for at faa at vide, om der i det hele taget var arrangeret noget, og der var endda Eksempel paa, at man maatte henvende sig paa Politistationen for at faa anvist Værelse, ligesom flere maatte rejse til Nabobyerne i samme Anledning. Dette vil vi bebrejde den Ledelse, der i saa høj Grad misforstod sin Opgave, ligesom vi lover, at der for Fremtiden skal komme

bedre Orden i Tingene. Vi vil ogsaa gerne slaa fast, at der ikke maa bebrejdes os noget i denne Henseende, da vi havde givet Erhvervsraadet Besked i meget god Tid.

Men naar dette er sagt, tror jeg, der er Enighed om, at det var et udmærket Møde, ligesom der var lige saa stor Enighed om, at vor Forening har en stor Opgave at løse, ikke alene i sit historiske og kulturelle Arbejde, men ogsaa deri, at den samler sine Medlemmer under en Hat, uden Hensyn til Hartkorn, Politik eller andre skillende Momenter.

Den forjagede Tid er allerede nævnt, og her skal kun tilføjes, at det bliver absolut nødvendigt at tage en Dag mere til saadanne Møder. Lad os haabe, at der til næste Aar atter er Forhold i Danmark, saa vi igen kan regne med ordentlige Rejseforhold, dette vil hjælpe meget, men det er ikke nok, naar en Forening, hvis Omraade er saa stort, og hvis Medlemstal saa betydeligt, sender sine Repræsentanter, maa der være Tid til at faa snakket ud om det, der skal ske, om det, man har paa Hjerte; det er den dybere Mening med en Generalforsamling, og det kneb det alt for meget med ved denne Lejlighed.

En anden Ting, der heller ikke var, som det skulde være, var Spørgsmaalet om Hjælpefonden. Dette, der var med i Foreningens oprindelige og første Program, har været under Overvejelse saa længe, Foreningen har bestaaet, og Bestyrelsen har drøftet Fremgangsmaader og Muligheder næsten hver Gang, den har været samlet; nu, da vi syntes at have fundet en Form, og denne forelægges for Repræsentanterne — rigtignok i en Form, der ikke gav ret meget Haab om Velvilje —, blev den af de sidstblivende, 12 —14 Stykker, med lille Flertal henvist til

bedre Tider. Dette kan vist ikke siges at være helt i Overensstemmelse med Grundtanken i Vedtægterne, og antagelig vil Bestyrelsen atter tage dette Spørgsmaal op.

Men alt i alt var det et godt Møde, og mange af os fik ved denne Lejlighed lært andre Mænd at kende, knyttet nye Forbindelser, der efter Krigen forhaabentlig vil føre til, at vi, som det fra sønderjysk Side nævntes, egnsvis kan komme sammen i Fællesbesøg og yderligere lære Folk og Egn at kende. Dette sidste er maaske ikke den mindste af Foreningens Opgaver.

J. P.

Kapitelstaksten for Sjællands Stift

Gennemsnitstal omregnet i Kr. og Øre pr. Td.

Ved Undersøgelserne vil man ofte støde paa Kapitelstaksterne, og for at man ikke ved enhver Undersøgelse skal skrive alle Taksterne, fremkommer de her. Taksterne for de øvrige Landsdele følger senere.

	Rug	Byg	Havre	
1601—20	5.77	5.24	2.37	
1621—30	10.42	7.04	3.85	
1631—60	7.63	6.20	3.57	
1661—70	7.47	5.99	3.52	
1671—80	7.24	5.45	3.73	
1681—90	6.66	5.25	3.17	
1691—00	8.72	6.09	3.69	
1701—10	6.94	5.09	2.85	
1711—20	7.37	5.48	3.22	
1721—30	6.35	4.80	2.78	
1731—35	4.68	4.00	2.16	Hvede
1736—40	6.22	4.75	2.49	(Loll.-Fal-
1741—50	6.99	4.79	2.71	str. Stift)
1751—60	7.16	5.24	3.41	7.52
1761—70	8.88	6.08	3.46	10.30
1771—80	8.81	5.86	3.65	9.71
1781—90	9.75	7.57	4.88	11.19
1791—00	11.38	7.74	5.33	13.47
1801—10	17.14	10.02	6.70	17.71
1807	21.00	10.50	8.30	
1808	25.60	13.90	10.30	
1809	29.40	23.00	17.60	
1810	31.50	28.80	20.20	
1811	50.00	39.30	26.60	

	Rug	Byg	Havre	
1812	197.30	111.00	75.00	
1813	419.20	236.80	139.00	
1814	13.02	6.32	3.87	
1815	8.58	4.55	3.00	
1816	8.58	4.55	3.00	
1816	10.70	7.10	4.16	
1817	13.90	8.65	5.65	
1818	14.93	12.60	7.93	
1819	7.04	5.18	3.77	
1820	5.33	3.47	2.93	
1821	4.39	3.85	2.68	
1822	4.93	4.39	3.04	
1823	4.18	3.22	2.41	
1824	3.94	3.29	2.52	
1825	5.23	4.12	2.95	
1826	10.14	9.25	7.37	
1827	6.04	3.79	2.95	
1828	8.10	5.29	3.70	
1829	8.70	4.58	3.43	
1830	10.87	6.04	3.65	
1831—35	8.52	8.22	5.19	Hvede
1836—40	7.95	5.73	3.90	11.57
1841—45	9.42	6.13	3.99	11.21
1846—50	8.75	6.63	4.51	13.17
1851—55	14.62	9.86	6.49	19.01

DANSK ANDELS GØDNINGSFORRETNING

LANDMÆNDENES EGEN
GØDNINGSFORRETNING

Hovedkontor: Axelborg, København V.

Generalforsamlingen

i Fredericia den 6. Maj

Der var mødt 25 Repræsentanter for de oprettede Lokalafdelinger.

Formanden bød velkommen og foreslog Sagfører Hesselbjerg som Mødets Leder; denne fastslog Generalforsamlingens lovlige Indvarsling og gav derefter Ordet til Formanden, der aflagde Beretning og herunder nærmere fortalte om Sekretær Damms Ulykke samt oplyste, at han endnu langt fra var kommet sig, samt vilde faa livsvarigt Mên af det skete.

Gav derefter en Omtale af Foreningens Arbejde i det forløbne Aar. Dette, der havde været præget af de unormale Forhold, var ikke saa tilfredsstillende, som det kunde være. Vanskelighederne ved at afholde Møder og de utaalelige Rejseforhold havde sin største Skyld heri. Dette tiltrods var Medlemsantallet stadigt stigende og udgjorde ved Regnskabsaarets Slutning ca. 5500. Omlægningen af Kontingentet havde bevirket, at der, med det store Arbejde ved Beregningen efter Ejendomsskylden, endnu ikke var udsendt Opkrævning til mere end ca. Halvdelen af Medlemmerne. Naar der ikke siges et bestemt Antal Medlemmer, skyldes det, at en Del Opkrævninger gaar uindløste tilbage, enten fordi man glemmer at betale, eller fordi man ikke ønsker fortsat at være Medlem. I mange Tilfælde giver dog en ekstra Tilsendelse Resultatet, at de betaler, men dette fordyrer vor i Forvejen store Porto-Konto, og vi vil i Fremtiden sende disse uindløste Opkrævninger til Lokalformanden, der saa ved Tillidsmændenes Hjælp maa forsøge at høre Grunden til Returneringen. — I denne Forbindelse kan nævnes, at vi ikke har haft „Agenter“ i Virksomhed af nogen Betydning, — her maa ogsaa nævnes det kedelige Tilfælde, hvor en saadan, en ung Studerende, desværre viste sig at være uhæderlig og naturligtvis omgaaende blev afvist.

— En af Foreningens fremtidige Opgaver bør være, at vi holder et vaagent Øje med de uerstattelige Kulturværdier, der ligger i de gamle Bondemøbler og andre Ting i Hjemmene. Det turde vel næsten være overflødigt at sige dette til en Forsamling som denne, men ikke desmindre er Tilfældet det, at der opkøbes saadanne Ting i Mængder, der, naar de løsrives fra deres naturlige Forbindelser, ikke mere har den Værdi, som naar de staar i Hjemmene, hvor de bærer Bud om Slægten, der gik, til Slægterne, der kommer, og som i deres sikre Skønhed fortæller om en Kultur, der uanset Moder og Paavirkning er saa inderlig dansk i sit Væsen.

— Gav derefter en Omtale af Bladet og henstillede til Medlemmerne, at de indsendte gamle mundtlige eller nedskrevne Minder fra deres Hjem, Sogn eller Egn; det var det samme som at opsamle, hvad muligvis ellers kunde gaa tabt.

Ligeledes henstillede han, at Medlemmerne hjalp til med at skaffe Annoncer; dette gav Bladet økonomisk Basis og kunde hjælpe til at gøre det langt bedre i Indhold, end det er nu, hvor Budgetrammen er saa snæver, at købte Artikler næsten er umulige at anskaffe. — Ligeledes er Bladet det Sted, hvor Meninger og Tanker kan udveksles, saaledes at det kan blive det Bindeled mellem de store Omraader, som dets Tanke er.

Sluttede med at omtale lidt af Arkivets Arbejde, som Formanden for denne Del, Jens Jensen, Sod, nærmere vilde komme ind paa i sin Beretning.

I den paafølgende Forhandling deltog derefter:

Hofjægermester Cederfeldt de Simonsen, Fyn, der foreslog at sende Sekretær Damm en Hilsen og Tak, hvilket Forsamlingen ved at rejse sig enstemmigt vedtog. Udtalte derefter, at Foreningen burde tage sig af Bevarelsen af gamle Slægts-

gaarde og andre værdifulde Bygninger, eventuelt i Samarbejde med andre Foreninger af samme Interesser. Henstillede, at Lokalformændene og Tillidsmændene søgte Oplysninger om Slægtsgaarde i deres Egn, der ikke var Medlemmer, og forsøgte at faa dem interesserede i Foreningen.

Gdr. Thomas Thomsen, Ulsted, Jylland: I min gamle Gaard har Nationalmusæet foretaget en Opmaaling af baade Bygninger og Møbler til Glæde baade for Museet og os. — Henstillede til Foreningen, at der til Lokalforeningerne blev tilstillet Midler, saa de kunde gøre et Arbejde.

Slemming, Grenaa, opfordrede Lokalformændene til at gøre et virkeligt Arbejde for Foreningen, men vilde i denne Forbindelse gerne have et intimt Samarbejde med Kontoret i København.

Cederfeldt de Simonsen: Er der ikke noget, der hedder livsvarigt Medlem? Og hvad er Kontingentet herfor?

Revisor Foged, København: Dette retter sig efter Gaardens Størrelse.

Formanden: Det kedeligste er de uindløste Optrækninger. Naar der ikke motive-res, ved man ikke Grunden til Returneringen. Denne behøver ikke altid at være en Udmeldelse, det kan være, Optrækningen er glemt, forkert Adresse osv., men det giver et Portotab.

Gdr. Hans Buhl, Børkop, foreslog, at Tillidsmændene overtog Inkassationen indenfor deres Omraade.

Formanden: Dette Forslag hilses med Glæde. Udtalte samtidig, at Lokalforeningerne maatte gøre et Arbejde, samt at naar Tiderne blev dertil, at vi da egnsvis maatte besøge hinanden og lære Folk og Egn at kende.

Næstformanden Jens Jensen anbefalede dette Forslag saa varmt, han kunde.

Sognefoged Hans Pedersen, Sandrum, anbefalede ligeledes denne Tanke, samt at Slægtsgaardsforeningen fik et Samarbejde med andre Foreninger, hvis Formaal laa paa samme Linje.

Sognefoged Nielsen, Svendborg: De uindløst Optrækninger skyldes slap Interesse for Foreningen, og maaske er Grunden ogsaa den, at man ønsker Undersøgelserne hurtigere ordnet. Det vil blive uoverkommeligt at overtage alle Optrækningerne.

Næstformanden: Det bør indskrænkes til de uindløste Optrækninger.

Gdr. N. A. Pedersen, Skanderborg: Papirrestriktionerne kan komme til at hindre

Foreningens Arbejde. Amtsforeningerne bør fremmes, og vi maa have en Fortegnelse over allerede indmeldte i Amtet og Sognene.

Endnu flere havde Ordet i denne Forbindelse, og der var Enighed om, at Lokalformænd og Tillidsmænd maatte gøre et Arbejde for Tilgang.

Sagfører Hesselbjerg oplyste, at Mødet var besøgt af Repræsentanter for alle danske Amter med Undtagelse af Hjørring, Tønder, Frederiksborg, Sorø og Bornholm.

Derefter oplæste Revisor Foged Regnskabet for Kalenderaaret 1943, der i dublikeret Form uddeltes. (Bringes trykt andet Sted i Bladet). Og der udspandt sig nogen Forhandling herom.

Næstformandens Forslag om en Forhøjelse af Kontingentet for dem, der betalte 5 Kr. og derover, anbefaledes af Greve Friis, Maribo, og Gdr. P. Agertoft, Aabenraa. Gdr. Slemming mente, det var unødvendigt, bare Tillidsmændene vilde stille noget. Gdr. N. Pedersen, Hørby, Holbæk, foreslog at give Bestyrelsen Bemyndigelse til at forhøje Kontingentet med indtil 2 Kr. pr. Medlem, om det fandtes nødvendigt.

Dette vedtoges, og Regnskabet godkendtes enstemmigt.

Derefter foretoges Valg af Bestyrelse.

Næstformanden foreslog at udvide Bestyrelsen med 2 nye Medlemmer, et for Lolland-Falster og et for Nordjylland. Dette vedtoges, og de tilstedeværende Repræsentanter foreslog derefter:

Nordjylland: Gdr. Th. Thomsen, Ulstedlund.

Lolland-Falster: Landstingsmand Markersen, Rødby.

Bmd. Niels Larsen, Veddinge, genvalgtes.

I Stedet for Proprietær Østergaard, Jebjerg, der ikke ønskede Genvalg, valgtes Proprietær Lyby, Halborg.

Derefter indledede Sagfører Hesselbjerg en Forhandling om „Slægtsgaardens Hjælpefond“ og udtalte sig herom som paa tidligere refererede Møder.

I Forhandlingen deltog bl. a.:

Næstformanden, der udtalte: Sagfører Hesselbjerg er Pessimist, men han maa ikke glemme, at dette Spørgsmaal ikke er nyt for os! Saa længe Foreningen har bestaaet, har det været paa vort Program, og naar vi nu for Alvor ønsker Tanken realiseret, er det, fordi Tiden paa mange Maader er inde, ikke mindst for Sønderjyllands Vedkommende.

Gdr. E. K a m p, Møn: Vær ikke ked af Hesselbjergs Pessimisme, vi bør i Foreningen holde os til det historiske og kulturelle. Det maa overlades andre at tage sig af denne Sag. Vanskelighederne ved Laanene er ogsaa meget store. Det er ikke ærefuldt at komme og bede om Hjælp til at bevare en Ejendom, der er overladt os af Slægten. — I Vedtægterne staar, at vi kan henvende os til Regering og Rigsdag. Dette er forkert, vi maa være paa lige Fod med andre Bønder og være strengt neutrale ogsaa politisk.

Propr. T h i n g l e v: Vi har en smuk Op-gave; men jeg synes vi maa skaffe os endnu flere Medlemmer for at tage det økonomiske op, og saa maa vi være upolitiske.

F o r m a n d e n: Ofte har jeg betonet, baa-de mundtligt og skriftligt, at saa længe jeg har med Foreningen at gøre, skal den nok blive holdt neutral.

H e s s e l b j e r g: At gaa til Rigsdagen er kun i Tilfælde af f. Eks. den Arvelovgivning, som ligger paa Rigsdagens Bord, og som vi dog er særlig interesseret i.

Man foretog derefter en Afstemning om, hvorvidt man skulde afvente Tiden og se samme an, inden man arbejdede videre med Hjælpefonden, og Flertallet af de Tilstedeværende stemte for dette. — Dog maa siges her, at Tiden nu var saa fremskreden, at der kun var en 12—14 Deltagere tilbage, idet Togtiderne forlangte Afrejse for en Dels Vedkommende paa et meget tidligt Tids-punkt. Det vil sandsynligvis blive nødvendigt at vende tilbage til dette Spørgsmaal senere.

Slægtsgaardsarkivet

Formanden for dette, J e n s J e n s e n, Sod, aflagde en udførlig Beretning og oplyste, at der var foretaget ca. 1000 „små Undersøgelser“ foruden en Del store — de sidstes Pris var efter Aftale i hvert enkelt Tilfælde. Interessen for saadanne Undersøgelser rækker langt ud over Foreningens Medlemmer, hvilket er meget glædeligt. — Som allerede nævnt i Bladet, har flere kendte Genealoger og Historikere tiltraadt Ledelsen, hvilket yderligere borger for absolut Sikkerhed i Undersøgelserne.

Til Slut holdt cand. jur. L a u r s e n, Snoghøj Andelsskole, et ypperligt, tankevæk-kende Foredrag, og F o r m a n d e n sluttede Mødet med en Tak til Taler og Repræsen-tanter.

Næste Aars Mødested blev København.

Slægtsgaardene i Vokslev

Om „Lyngbjerggaard“ i Vokslev Sogn, der har været i samme Slægts Besiddelse i over 150 Aar, fortæller Ejeren, J a n u s S t a u n, følgende:

— Indtil 1853 var Lyngbjerggaard en Fæstegaard. Min Bedstemoder, Juliane Marie, Enke efter Gaardfæster Niels Christensen Staun, købte den da af en Købmand Jespersen, Nibe, der havde arvet den efter sin Svigermoder, Enkefru Justitsraadinde Bas-sesen, Nibe. Før i Tiden havde mine Oldeforældre haft Gaarden i Fæste i et Slægtled.

Min Fader deltog i Krigen i 1864 og faldt da i tysk Fangenskab. Efter at være kommet hjem, over-tog han i 1865 Gaarden for 2200 Rigsbankdaler. Der blev dengang skilt 50 Tdr. Ld. fra til en Broder, og af de resterende 100 Tdr. Land var over Halvdelen uopdyrket Hede, kun enkelte Strimler i Lavninger-ne var dyrkede. Mange mærkelige Navne, der stammer fra gammel Tid, hefter sig til Gaardens Jorder. Nogle Agre hed saaledes „Stakagrene“ og var den bedste Jord. „Dambløderne“ var et Sted, hvor der engang havde været en Fiskedam, hvad en stor, firkantet Udgravning viser. En Fordyb-ning kaldes „Anders Bods Hul“ og en Ager „Per Thybos Ager“. Nogle Agre gik under Navnet „Gel-agrene“, og der berettes herom, at de engang i de gyldne Sildefiskeri-Tider ved Nibe skal være gø-det med Silde-Geller. Syd for Gaarden er der to store Huller, der modtager al Tøbrudsvand fra de omliggende Højder. I det ene findes der en stor Aabning mellem Bundens Limsten, og her fosser Vandet ind med stor Kraft, og man mener, at der herfra er en underjordisk Kanal, der munder ud i

Creditkassen

for Landejendomme i Østifterne

Anker Heegaardsgade 4 . København

Laan mod 1. Pr. i Landbrug, Skov- og Havebrug samt Grundforbedringslaan.

Cirkulerende Kasseobligationer ca. 307 Mill. Kr.

Reserver: ca. 14 Mill. Kr.

Kasseobligationer kan noteres paa Navn og kan ind-skrives.

en Dam ved „Dalsgaard“, ca. 1 km derfra. Der fortælles, at en And engang blev trykket med af Strømmen og senere blev fundet i Dalsgaards Dam. Sit Navn har Gaarden sikkert efter de store Lyngarealer, dens Jord forhen udgjorde, og over Heden var der flere gamle Veje med dyb Hjulspor, som de gamle Luntstikvogne har lavet, naar Folk fra disse Kanter skød Genvej over Heden til Nibe, og naar der hentedes Hedetørv og Lyng. Til en almindelig Gaard blev der forhen gravet 80 Tal-læs Hedetørv (et Tal-læs var 6 Snese Tørv), og der blev slaaet 6—7 Læs Lyng.

Til Lyngbjerggaards Historie knytter sig ogsaa Minderne om „Per Troid“, som han kaldtes af Omegnens Befolkning. Hans Navn var Peder Engelbrekt Nielsen, og han var fra Nibe. Som 17—18-aarig kom han i Tjeneste hos min Bedstefader, og han blev her i 63 Aar, kun med Afbrydelse af sin Tjenestetid som Soldat og hans 3-aarige Deltagelse i 48-Krigen. Med Alderen blev han noget af en Original, der brugte kraftige Udtryk, men i Bunden var ejegod, og der lever mange pudsige Minder om ham. En stor Kardusskraa og en Dram var hans kæreste Nydelse, og Hestene var hans Kælebørn, der som en Lækkerbidsken fik serveret hans gamle Skraa i Krybben, og de blev saa vant til det, at et gammelt Øg rimmiede, naar han gik forbi og glemte det. Han var med Stolthed Vaabenbroder, og den gamle Kammerherre Juel Rysensteen til Lundbæk, der ogsaa var Vaabenbroder, bød af og til Vaabenbrødrene til en Fest paa Gaarden. Engang, da man havde spist og drukket, spurgte Kammerherren, om ikke en kunde synge en af de gamle Krigerviser. Per bød sig straks til, og Kammerherren lagde sin Arm om ham som en Tak. Per istemte da: „Rask, munter Kanoner dundre“, men da han havde sunget det første Par Linjer, kunde han ikke huske mere, hvorfor han vendte sig om mod Kammerherren og sagde: „Ka du et haav Rejsten?“

Han var Morgenmand og tidligt oppe, og han skældte ud, naar vi andre sov for længe. „Her gor I iseng Kl. 8 aa legger te Kl. 8, de æ sejsten Timer“, sagde han, og spurgte vi, hvordan han regnede det ud, sagde han: „Jov, 8 te 8 æ da sejsten“. Vi Drengene vilde nok holde Løjer med Per. En Laage forbandt 2 af Gaardens Længer. I Laagen var der et Hul til at stikke Fingeren i for at lukke den op, og en Dag Per var i Marken, smurte jeg Tjære paa den ene Side omkring Hullet, da jeg vidste, at han skulde passere Laagen, naar han kom hjem. Uheldigvis kom vor Skolelærer paa Besøg, saa det var ham, der fik Fingrene i Tjæren. Men Per godtede sig. „De wa mæ, de wa lavve te“, sagde han. Dog stod vi Børn højt hos Per trods vore Drillerier, og han taalte ikke, at andre end han selv talte nedsættende om os.

Han fortalte Krigerhistorier i Massevis, og min Bedstemoder, der var en glimrende Fortæller, for-

talte tilligemed ham om Varsler og Genfærd, om „Haalepøjsen“ og „Glaakokken“, der kunde standse løbske Heste og „vise igen“. Mange af min Bedstemors Fortællinger blev samlet af Folkemindesamleren E. Tang Kristensen og blev udgivet i Bogform.

Per blev her paa Gaarden til sin sidste Stund. Da han paa det sidste blev syg og sengeliggende, blev han plejet af min Mor, og han var ualmindelig taknemlig. Han ligger begravet i Familiegravstedet fra Lyngbjerggaard paa Vokslev Kirkegaard. Paa Mindepladen over hans Grav staar der: „Død efter 63 Aars Tjenestetid paa Lyngbjerggaard. Hvil i Fred, gamle tro Tjener“.

Foruden denne ligger i Vokslev følgende Gaarde, der har været i samme Slægts Besiddelse gennem flere Generationer: Simoni Kjølby's Gaard over 100 Aar, Kristian Kristensen (Kusks) Gaard 100 Aar, Hans Pindstrups Gaard over 150 Aar, Jens Haase, Rygaarden, over 100 Aar, Poul Kærsgaard, Sandagergaard, over 100 Aar, Anton Christensen, Dyregaarden, over 200 Aar, Janus Staun, Lyngbjerggaard, over 150 Aar.

I Grysted har de fleste af Gaardene været i samme Slægts Besiddelse i over 100 Aar, saaledes Ernst Hansens, Otto Ryes, Hans Larsens, Th. Thomsens Enkes, Chr. Jensen, Tulsagergaard, Laurits Ullits, Søren Hansens Gaard og Ejnar Pinstrups Gaard, Godensgaard, der er et velkendt Navn fra den Tid, da gamle Folketingsmand P. P. Pinstrup boede her. Paa Godensgaards Jord ligger der to Høje, „Godenshøj“, der er fredet Kæmpehøj, hvorom Sagnet beretter, at der paa Stedet skal være død en Kæmpe ved Navn Goden. Over ham blev Gravhøjen rejst, og efter den har Gaarden sit Navn. I den anden Høj, „Pinstrups Høj“, er ogsaa en Kæmpe stedet til Hvile, her ligger P. P. Pinstrup begravet, og ud for Gravhøjen, under Skrænten ved Landevejen, har hans Vælgere rejst det smukke og kendte monumentale Mindesmærke for ham.

I Gelstrup har Laurits Knudsens Gaard været i samme Slægts Eje i over 150 Aar, i Binderup Chr. Christensens Gaard (over 100 Aar) foruden Jens Munks Gaard, der tidligere har været omtalt, i Taastrup Niels Munks Gaard over 150 Aar, i Harrild Anton Andersens Gaard over 100 Aar, i Østergaard Gaarden „Østergaard“, som ejes af Jens Østergaard, der kan føres 150 Aar tilbage, men som sikkert har været i Slægtens Besiddelse meget længere, i Rostrup „Rostrup Søndergaard“, der ejes af Chr. Søndergaard, og som kan føres over 150 Aar tilbage, i Klæstruplund „Gammellund“, der ejes af Anders Binderup, og som har været i Slægtens Eje i over 200 Aar, og Morten Kjølby's Gaard 150 Aar.

Desuden er der i Sognet flere Ejendomme, hvor samme Slægt har boet i henved 100 Aar, og det maa formodes, at der er faa Sogne, der kan opvise saa mange Slægtsgaarde.

Sønderjyske Bondeslægter.

Pastor H. Hejselbjerg Poulsen i Skrydstrup, som har skrevet forskellige mindre lokalhistoriske Afhandlinger, har med sin Bog: „Sønderjyske Slægter“ udført et Arbejde, som fortjener den allerstørste Anerkendelse. I Indledningen skriver han, at et af de Emner, som Fremtidens Historikere uden Tvivl vil komme til at beskæftige sig mere med end hidtil, er Befolkningshistorien, en Undersøgelse af Befolkningens Rodfasthed i Egn og Land. Det gælder da særligt et gammelt Grænseland som Slesvig, hvor to Nationer og Kulturer mødes og brydes fra Historiens Gry til vore Dage.

Kan vi synge: „Her har vi Rod, herfra vor Verden gaar“? Er Nordslesvigs Befolkning rodfæstet i Hjemstavnen? Hører Blod og Jord sammen? Det kan være formaalstjenligt, at det Spørgsmaal tages op til Undersøgelse og søges besvaret grundigt og alsidigt.

Intet andet Omraade indenfor det danske Rige har været saa splittet og sønderdelt administrativt og sprogligt som Slesvig. Intet andet Omraade kan fremvise en saadan Brogethed m. H. t. Landets Inddeling, til Lov og Ret, Sprog og Skik, Maal og Vægt, ja selv mellem Hjerte og Hjerte i samme Hus, mellem Broder og Broder i samme Slægt.

Og dog er der noget, som er konstant og blivende, og det er Befolkningen paa Landet, og alt, hvad den har levet i og med gennem Aarhundreder. Set udefra og ovenfra, da er Sønderjylland Mangfoldighedens og Brogethedens Land, — set indefra da er alt Rodfæstethed til sidste Konsekvens.

Blader man Kirkebøgerne igennem fra deres Begyndelse til ca. 1800, da er det Navne af samme Form, som fylder Siderne, læser man Skattelisternes Ejerlister igennem, da er det de samme Slægter, som sidder paa Gaardene, Markerne har de samme Navne gennem Aarhundrederne, samme Slags Træsko har dannet Sporene, samme uskrevne Lov

gjaldt i Landsbyen, samme Skikke levede videre i de skiftende Slægter.

Et Folk er en levende Organisme, som stadig er under Fornyse. Gaar vi langt tilbage i Tiden, vil de fleste af os have fælles Aner. Slægtsforskning skaber derfor Fællesfølelse og uddyber Kærligheden til Land, Hjemstavn og Folk.

I Sønderjylland har Slægtsforskningen en særlig Opgave. Den vil fortælle os noget om Slægt og Blod og Jord. I de sidste Aar har man fra tysk Side arbejdet stærkt med dette Problem, og det er kun glædeligt, at Danske og Tyske tager fat paa den Opgave, søger at fastslaa, hvor rodfæstet Befolkningen er i den Jord, vi kalder vor. Fra tysk Side er man selvfølgelig tilbøjelig til at hævde, at der i Nordslesvig ogsaa findes et ikke ringe Indslag af tysk Blod. Her faar da Slægtsforskningen en betydningsfuld Opgave ved at paavise, hvorledes Forholdet er.

Det er derfor ogsaa glædeligt, at man fra dansk Side interesserer sig stærkere for dette Omraade end nogensinde før. Forfatteren, Seminarielærer Claus Eskildsen har udsendt et Par udmærkede Bøger herom, den sidste endda direkte baseret paa Arkivundersøgelser vedrørende forskellige Sogne. Hertil føjes saa Pastor H. Hejselbjerg Poulsens Bog, og endelig kan meddeles, at Arkivar ved Landsarkivet i Aabenraa, Johs. Hvidtfeldt, for Tiden arbejder paa en Doktordisputats omhandlende sønderjyske Befolkningsforhold. Dertil kommer saa endelig Slægtsgaardsforeningens Arbejde, som netop i Nordslesvig har vundet saa stor Udbredelse, og som har medført, at en Mængde Bondeslægter faar foretaget Slægtsundersøgelser. Og endelig maa hertil føjes den udmærkede Indsats, som foretages ud fra Landsarkivet i Aabenraa, hvor Videnskabsmænd, Lokalhistorikere og Lægsmænd altid faar den største Hjælp.

Pastor Hejselbjerg Poulsen skriver, at der ved saadanne Arbejder skal gaas grundigt og sagligt til Værks, hvorfor han ogsaa holder sig til et enkelt Sogn: Østerløgum i Aabenraa Amt, hvorom der foreligger et enestaaende Kildemateriale, idet bl. a. to af Sognets Præster, begge barnefødt i Sognet, har efterladt sig værdifulde Samlinger til Sognets almindelige Historie og til Slægtshistorien. Forfatteren gennemgaar paa en udmærket Maade Sognet, Landsbyerne og især Gaardene og de Slægter, der har boet og virket her.

„Sammenfatter vi“, siger Forfatteren, „nu til Slut Resultatet af Undersøgelsen, viser det sig, at det nævnte nordslesvigske Landsogns

1640—1660: 72,7 %	fra selve Sognet, 16,3 %	fra Nabosogn, 10,3 %	fra Nordslesvig. 99,3 %
1661—1680: 69,5	„ „ „ 16,4	„ „ „ 8,0	„ „ „ 93,9
1681—1700: 80,6	„ „ „ 9,7	„ „ „ 7,2	„ „ „ 97,5
1701—1750: 84,0	„ „ „ 8,9	„ „ „ 6,7	„ „ „ 99,6
1751—1800: 74,2	„ „ „ 11,8	„ „ „ 9,3	„ „ „ 95,3
1864—1888: 55,2	„ „ „	37,3 %	92,5
1814—1863: 52,7	„ „ „	38,3 %	91,0

Vi kan fuldtud slutte os til Forfatteren, naar han til Slut skriver: „Hjemstavnen sammenbinder os alle. Fordi vi alle først og fremmest bærer Hjemstavnen i Hjertet. Den er et Stykke af vor Tilværelse. Den er Arv og Testamente. Vi, som tilhører de gamle Slægter, bærer alle i os — Dansk eller Tysk er underordnet — en Arv, der stedse ledsager os, og fra hvilken vi ikke kan løsrive os. Det er det Baand, som Hjemstavnen slynger om alle sine Børn fra Slægt til Slægt.

Hjemstavnen har givet os en Arv, en 1000-aarig Historie. Denne Historie taler om Fællesskab mellem Mennesker i Livet og i Døden. Den taler om et godt Naboforhold og om Troskab og Ærlighed blandt Mennesker. Den taler til os om Hjælpsomhed i Sygdomstilfælde, ved Ulykker og Ildebrand, den taler om Fællesskab blandt Mennesker i Lykke og Glæde, men endnu mere om Fællesskab i Sorg og Nød. Vore Forfædre kendte ogsaa Fællesskabet i Guds Hus. De sad der med den samme Psalmebog i Hænderne, med de sam-

jordejende Befolkning har dannet eet eneste stort blodsbeslægtet Samfund gennem Aarhundreder. Indvandringen af fremmede har været ganske minimal. Det gælder iøvrigt hele Sognets Befolkning, men selvfølgelig især lig Grad selve Bondestanden. Kun undtagelsesvis er fremmede (Folk født udenfor Nordslesvig) kommet i Besiddelse af Gaarde i Sognet. Af Bønderslægterne i Gjenner (en By i Sognet) ca. 1600 til 1840 stammede endog 99,4 Procent af Byens Bønderfolk fra Sognet eller et meget lille Omraade af den slesvigske Østkyst.

Inddrager man Sognets samlede Befolkning i Undersøgelsen, bliver Resultatet ikke stort anderledes. Ifølge Vielsesregistret var

me Toner i Hjertet, de kendte det Fællesskab, som gjorde Livets Tyngde lettere at bære og fælles Glæde til dobbelt Glæde.

Alt det fortæller Hjemstavns Historie os. Det er en overmaade rig Arv. Fællesskabet var fra Arilds Tid den store Styrke og det bærende Fundament i Hjemstavnen. Det nationale Liv behøver ikke at løsne det Baand, som Hjemstavnen slynger om os Nordslesvigere. Dets Modsætninger behøver ikke at præge det daglige Liv, de behøver ikke at blive ført ind i det private Liv.

Og Hjemstavns Historie fortæller os om Mænd, i hvis Fodtrin der groede Velsignelse. De, som sunde af Tanke og fredselkende gik udenom den golde Strid og det tomme Spektakel. De var i Pagt med det, som gror frem i det skjulte og giver det daglige Liv dets enfoldige Kraft. Ogsaa det er Arv og Testamente. Gid det maa være os forundt — i vor splittede og hadfyldte Tid — at give den Arv videre ogsaa til vore Børn.

Chr. Damm.

Da de Keldby-Bønder vilde sikre sig Friheden

Ved en af vore Undersøgelser af mønske Slægtsgaarde er vi stødt paa et interessant Aktstykke, som viser, at Keldby-Bønderne, som det i 1769 lykkedes at købe deres Fæstegaarde til Selvejendom, har været forsigtige Folk, som ikke vilde overlade noget til Tilfældighederne, men vilde sørge for at sikre deres Frihed ud i Fremtiden. De oprettede derfor følgende ejendommelige Kontrakt, som de lod tinglæse ved Møns Herredsting:

„Anno 1771 den 11. Februar — — af Keldbymagle Mænd oprettede Kontrakt læst saalydende:

CONTRAKT,

hvorefter vi undertegnede 12 Gaardmænd i Keldbymagle By med hinanden os forbinder, saaledes at samme af os og vore Efterkommere ubrydelig skal holdes som det, der er til fælles Nytte og Fordel, nemlig:

1. Siden vore paaboende Gaarde tilligemed Husene i Byen ved Køb efter derpaa meddelte kgl. Skøde er blevet Ejendom, saa forbinder vi os, at ingen maa sælge eller afstaa sin Gaard eller noget deraf til nogen anden end een af Byens eget Mandskab, Gaard- eller Husmandssøn, med mindre det maatte være en fri Karl eller Mand, der ikke af nogen kan deles til Fødestavn og selv vil bebo Gaarden, samt dyrke og drive Avlingen.

2. En Gaardmands Enke skal det være frit tilladt at ægte, hvem hun vil og med hende i Ægteskab vil indlades af Byens unge Mandskab, hvad enten det er Gaardmands- eller Husmands-Søn, uden nogen Erstatning for hans Frihed. Men som ingen uden frie Folk maa beboe Byens Gaarde, saa maa hun ikke indlade sig i Ægteskab med nogen uden saavidt den første Post tillader, at det er en fri Mand, der ikke kan bepligtes Fødestavnen at pleje.

3. Dersom det skulde hænde sig, at en Gaard formedelt Dødsfald eller anden Aarsag skulde blive stillet til Auktion, da skal denne Kontrakts Indhold nøje iagttages ved Conditionerne, saasom Gaarden ikke med anden Rettighed kan sælges, end vi samme ejer og ved denne Kontrakt har forbundet os.

4. Husmændenes Afgift bliver til Hjælp til vore Renters Betaling af en Mand aarlig indreven, som han aflægger Rigtighed for, og naar Forandring ved Husene sker, beror det paa de fleste Stemmer, hvad deraf skal svares i Fæste, da vi samtlig derefter udstede og underskriver Fæstebrev.

Den Sjællandske Bondestands Sparekasse

HOVEDKONTOR: V. VOLDGADE 107
KØBENHAVN V.

Danebod Højskole - Fynshav (Als)

3 og 4 Mdr.s Sommerskole fra 3. Maj
5 Mdr.s Vinterskole fra 3. November.
Skoleplan sendes.

Frede Terkelsen.

5. Det skal en Bonde frit, medens han lever og er Ejer af Gaarden at employere sine Sønner paa hvad Maade, han bedst ved og kan, uden at de andre derimod skal kunne være hinderlig. Men de, som ikke ved Bondens Død eller Gaard-Fratrædelse ere boddende ved nogen Ejendom i Keldbymagle eller andet Sted, skal bestandig høre til Byens unge Mandskab og pleje Fødestavn, naar de ved Bondes Avling ere opdragne, ligesom Husmændenes Børn.

Dog skulde i Tid bemærkes, at der ved denne Posts Tilhold blev alt for stor Mangel paa Mandskab udi vores By, forbeholder vi os efter Omstændighederne denne Post paa nogen Tid igen at ophæve eller forandre. —

Keldbymagle, den 6. Januar 1771“.

(Underskrevet af de 12 Keldby-Bønder).

Driftsregnskab

1. Januar—31. December 1943

INDTÆGTER:

	Regnskab	Budget
Indgaaet Kontingent	24.394,60	32.500,00
Tilskud	500,00	500,00
Annonceindtægt v. „Slægtsgaarden“	453,75	1.800,00
	<u>25.348,35</u>	<u>34.800,00</u>
Aarets Underskud	8.118,93	
	<u>33.467,28</u>	<u>34.800,00</u>

UDGIFTER:

Provision til Agenter	6.689,38	8.750,00
Tryksager og Duplikering	1.461,92	500,00
Porto	3.426,36	
÷ Refunderet	1.018,51	
	<u>2.407,85</u>	<u>1.500,00</u>
Avisudklip	233,15	0,00
Gager:		
Sekretær	3.240,00	3.240,00
Kontordame	1.350,00	1.200,00
Kasserer	1.000,00	1.000,00
Juridisk Konsulent	450,00	450,00
Revisor	450,00	450,00
Husleje	360,00	360,00
Varme og Lys m. m.	90,00	90,00
Rejseudgifter	2.134,15	1.200,00
Lokalforeninger:		
Møder og Foredrag	757,67	
Annoncer ang. Møder	550,59	
	<u>1.308,26</u>	<u>2.000,00</u>
Tilskud til Slægtsgaardsarkivet	5.091,31	4.200,00
Telefon	244,70	0,00
Renter	80,50	0,00
Diverse	0,00	500,00
Afskrivning paa Inventar: 10 % p. a.	60,00	0,00
Medlemsbladet „Slægtsgaarden“:		
Trykning	4.444,55	
Forsendelse	1.660,25	
Redaktionshonorar	600,00	
Klichéer og Artikler	111,26	3.850,00
	<u>6.816,06</u>	<u>3.850,00</u>
	<u>33.467,28</u>	<u>29.290,00</u>

Status pr. 31. December 1943

AKTIVER:

Kassebeholdning	367,07	
Indestaaende paa Postgiro	833,67	
Beholdning af Slægtsbøger	1.500,00	
Forudbetalt Provision: Agenter	144,00	
- Gage: Sekretær	366,43	
Inventar	600,00	
÷ Afskrivning	60,00	
	<u>540,00</u>	

Kapital Konto:

Saldo den 1. Januar 1943	4.504,55	
Aarets Underskud	8.118,93	12.623,48
		<u>16.374,65</u>

PASSIVER:

Forud indkasseret Kontingent for 1944	1.815,00	
Diverse Kreditorer:		
Holbæk Amts Venstreblad	3.943,55	
Levin og Munksgaards Forlag	750,00	
Revisor K. Foged	625,00	
Sagfører M. Hesselbjerg	470,00	
J. Chr. Petersen	339,10	
N. Chr. Wiberg	333,50	
	<u>6.461,15</u>	
Kasse Kredit: Privatbanken	8.098,50	
		<u>16.374,65</u>

Ovenstaaende Driftsregnskab og Status er udarbejdet paa Grundlag af de for Foreningen førte Bøger, som jeg har revideret.

Revisionen har ikke givet Anledning til Bemærkninger.
København, den 30. April 1944.

K. FOGED
statsaut. Revisor.

Lykken mellem to Mennesker
er hverken Hu! eller Hej!
snarest er den et ensomt Græs,
der grønnes paa stenet Vej.

Lykken mellem to Mennesker
er hverken Kys eller Klap,
snarest er den et Skumringssus,
der aander, hvor Solen slap.

Lykken mellem to Mennesker
er som den dunkle Nat,
stille, men med de tusinde
tavse Stjerner besat.

V. Stuckenberg.

Højskolehjemmet - Roskilde

MINDEORD om

Digteren K. L. Kristensen

Digteren Kristen Larsen Kristensen i Ker-teminde, som var født den 2. April 1886 paa Hindsholm, døde den 2. Maj i Aar. I levende Live blev han ikke saa kendt, som han fortjener det, men maaske hører han til dem, der først bliver det efter deres Død. For ham, Bondesønnen fra Hindsholm, var det dybeste nationale det danske Bondefolks hjemstavnsbundne Udspring af Arild, det umistelige Præg af ældgammelt Sammenhold og Lovtroskab. Saaledes skriver han i Digtet „Landskabslov“ i „Stavnsbundne Sange“ (1928):

Den taler om Ætten og Arven,
hvad mest det var Pligten at pleje,
om det, der var Magten og Marven
og mere end Vandløb og Veje:
Arvejord, Livsstrømmens Leje,
umisteligt Eje.

Her kender vi Fædrenes Færden,
og Landet, vort Land, ser vi stige
frem af den Fortids Verden,
om hvilken hin Lov ved at sige:
Landet — for os uden Lige —
Danernes Rige.

I et gribende Efteraarsdigt „Høstland“ besynger han sin Fødeø Hindsholm:

Bølgerne brydes i Brænding mod Høstlandets
Strand.

Ind over Engen staar Bruset af Vejr og af Vand
evig som Bølge og Blæst i vort havfødte Land.

Bruset staar ind over Agre, hvor Høsten er endt,
Agre, hvis Stub lyser gyldent af Solskinsstref
tændt,
Agre, der mørkner af Muldjord, som Ploven har
vendt.

Jordsmonnet bølgel sig bakket i stortsvungne Drag,
efteraarsaabent med ensomme Gaarde, hvis Tag
straagraat mod Længernes Hvidt trodser Vindenes
Slag.

Egnen herude har endnu sit ældgamle Præg —
stærkere bare i Dag, da hver Bindingsværks Væg
hvidner i Senhøstens Sol under Straatagets Skæg.

Og i den knugende Vinter lever i hans
Bondehjerte Haabet om bliden Vaar:

Der er Midvintermulm over Landet
og Ragnaroksmørke i Verden,
mod Synskredsen blodigrødt randet,
tungt, men blandet, mulmomspændt er den.
Men Længslen ser ud mod Genfødelsens Vaar;
den kues, men kan ikke andet.

Og saa kommer Vaaren, den gryende Som-
mer, som han elskede, ligesom han elskede
de gamle danske Bondeviser. I Digtsamlingen
„Levende Land“ skriver han:

Velkommen hid, Majmaaneds Tid
Ak, gamle Valborgvise,
hvor er du frisk, trods Tidens Slid,
hvor fuld af Lyst og Lise,
af evig Løvspringsglæde
trods onde Kaar og Krise.

„Det er saa favrt om Sommeren“
de Ord kan aldrig døves,
men lyder lige ungt igen
hver Vaar, mens Linden løves.
For Danmarks Løvspringsglæde
kan aldrig Hjertet sløves.

Ja, hør det, hvem som høre kan:
„Det springer nu saa vide“,
saa vide „over alle Land“.
Det løves under Lide.
I Danmarks gamle Rige
alt blomstrer ungt med Blide —

„Saa vel imod Sommers Tide“.

Inspireret af Oplevelserne den 9. April
skrev han i April 1940 det dejlige Digt:
„Saatid“:

Agrenes Græs og Vintersæd begynder
frodigt at grønes, hvor med Fald mod Sønder
de favner Foraarssolens gyldne Prag
og Mildhedens Magt.

Dèr, hvor de Bakkelinjer vester ude
bindes af Oldtidshøjens Jætteknude,
gaar Mænd og saar, og skrider Hestespand
af Foraarsland.

Fjordene foraars-blaaner, solskins-bølger;
Markernes Bomænd Fædres Fodspor følger.
Mens Verden mørkner under onde Kaar,
gaar Mænd og saar.

Sønner af Danmark, Sædemænd og Bønder,
saar, mens Sol og Lærkesang forkynder
ny Vaar, ny Vækst — at være tro, at tro,
at Livet maa gro.

Som den nationale Mand, han var, skrev han ogsaa en Del sønderjyske Digte. Saaledes et Digt om Dannevirke:

Sælsomt suser Græs og Gren
om vort Riges Magt og Mén,
lønligt mæler Muld og Sten
dybt fra Dannevirke.
Hjertets Strengte toner med,
skælver paa det dyre Sted
let som Løvspringsbirke.

Vundne Sejre, tabte Slag,
til det sidste Nederlag —
Tavse staar vi her i Dag,
Stedets Stemme taler:
taler lydt fra Runesten,
end dansk Tunge, stærk og ren,
alt mens Ørnen galer.

Tavst vi lytter hver og en
til hint Sus i Græs og Gren,
Mindets Røst fra Muld og Sten,
Sangen om vort Rige —
manende, skønt mindefjern,
til et Aandens Grænseværn
uden Blod og Krige.

Han slutter dette Dannevirke-Digt med at drømme om Folkeforsoning mellem de i over 1000 Aar stridende Nabofolk. Og ogsaa i andre sønderjyske Digte drejer hans Tanker sig om dette. Saaledes i „Muld og Minde“:

Striden stander for sønden Aa,
stod og staar og maa vel staa,
til engang vi skal forstaa —

Grandefolk ved Grænseskel:
ingen være andens Træl,
hver faa sit til alles Vel.

Stander Strid for sønden Aa,
Grander maa engang forstaa
retvis Vej til Fred at gaa.

Lad os slutte op om, hvad denne gode danske Digter har villet sige os, ja, har sagt os om Ætten og Arven og Fædrenes Færd, om at være tro mod dem, der gik forud for os, og at være tro imod dem, der kommer efter os — og lad ham saa faa det sidste Ord:

Vi staar i Midten af Somrens Rige,
hvor Hav omrander med fjordblaa Flige
vort grønne, skønne Skærsommerland
Af alt, vort Hjerte ved af at sige,
og Saga meldte fra Mand til Mand,
af dybt og dejligt skal Drømmen stige
i Somrens Rige paa Danmarks Strand.

Med 7. Garde- Regiment ved Verdun

(Fortsat)

Uvejret raser —

Forud for Infanteriangrebet gik et voldsomt Artilleribombardement. Det tyske Artilleri begyndte Trommeilden d. 21. Februar ved 8-Tiden om Morgenen. Og hele Dagen igennem sendte 1225 Kanoner Kaskader af Granater ud over de franske Linjer. Det tordner og brøler i Slugterne ved Verdun, det syder og koger, som skulde Verden forgaa. Og midt i denne Vulkan af Pulverdamp og dræbende Granater ligger Mennesker og venter, Time efter Time — 2 franske Infanteri-Divisioner i en Heksekedel af Død og Nød, ingen tidligere havde kendt Mage til. Da Infanteriet gaar frem, viger de franske Divisioner. Ikke i og for sig som Følge af den frygtelige Trommeilds materielle Ødelæggelser; men den moralske Virkning paa Tropperne har været skæbnesvanger. Deprimeret, ødelagte, forlader de Stillingerne, og mange Steder møder de tyske Stormafdelinger overhovedet ingen Modstand.

Tyskerne gik frem, og de naaede langt; det blev Juni—Juli Maaned, inden Franskmandene for Alvor fik Samling paa Forsvarskræfterne omkring det sørgeligt forsømte Verdun.

Da Uvejret ved Verdun den 21. Februar om Eftermiddagen brød løs, var det med en Voldsomhed, overfor hvilken alt det, vi tidligere havde oplevet, ganske blegnede. Paa os gjorde det Indtryk af noget i Retning af et Jordskælv. Længere mod nordøst, i Retning af Fort Douaumont, brølede Kanoner af de allersværeste Kalibre. Tyskerne naaede ikke saa helt lidt paa Nordfronten i disse første Angrebsdage, men alligevel ikke det, de havde ventet. Infanteristillingerne lagdes en 5—6 km frem, fra Flabas-Azannes til ned imod Haudromont og Fort Douaumont, som faldt ved en Overrumpling d. 25. Februar. Aarsagen til, at Angrebet midlertidigt gik i Staa, var den, at det vedvarende Snevejr med Tøsjap hindrede Tyskerne i at faa Artilleriet frem i samme Tempo som Infanteriet.

Da Franskmandene ventede Angrebet fortsat fra St. Mihiel paa Sydfronten, hvor vi laa, blev vore Stillinger Dagen efter be-

lagt med en voldsom Artilleriild. I Tusindvis haglede Granaterne ned over os. Man kunde ikke stikke Hovedet udenfor Dækningen uden at blive ramt. Luften var fyldt med Granatsplinter, det hvinede, peb, bragede og knaldede overalt og uafbrudt, og det var med Vemod i Sind, man tænkte tilbage paa Blomsterhave-Stillingen ved Apremont.

Jeg sad i mit Hul og kiggede ud. Udsigterne var alt andet end opmuntrende. Man ventede kun paa Ødelæggelsen, den fuldkomne Tilintetgørelse. Var det overhovedet muligt i en saadan Regn af Granater at undgaa den, som netop maatte falde ned her, hvor vi sad? Nu — nu — nu maatte den komme! Hvert kommende Sekund kunde bringe Afslutningen, dette Livs sidste Stund.

Uden for Hullet stod en Gravsten, hvori nogle Landstormsmænd i roligere Tider havde indhugget en Indskrift. Jeg læste tydeligt Ordene: „Hier ruht ein bayrischer Major!“ Det var alt. Krigerens Lod! Ukendt, glemmt! Ein bayrischer Major — — en Gardist — — Navn, Hjemsted, Familie, hvad kom det Krigen ved? Glemmt — udsløttet — — det var alt!

Jeg saa Splinterne fra de eksploderende Granater danse hen over Pløret uden for, hen over Majorens Sten, saa Indskriften tilsidst blev ulæselig; Beskydningen tilføjede os ikke saa faa Tab. Mange blev saarede. Vor Regimentskommandør fik en Fod revet af — og blev misundt af os alle; var han nu blot vel ude af Skidtet, var Krigen jo da forbi for ham.

Den 13. Marts blev vi afløst og kom længere nordpaa til en Stilling foran C o m b r e s H ø j e n e og kom dermed stadig nærmere til Verdun-Frontens Brændpunkt. Her gik vi i Stilling første Gang en maaneklar Martsnat; saa klart var Maanelyset, at man næsten kunde læse sine Breve ved det. En køn Stilling, bemærkede en Kammerat, og han havde Ret. Forreste Linje laa tæt op ad en By, hvoraf ikke var andet tilbage end en Hoben Sten og Cementbrokker. Her var Granaterne, som overalt paa Verdun-Fronten, gaaet grundigt til Værks. Murbrokkerne var samlet sammen i Pilekurve og sat op som Brystværn ude i Linjen. Der var et andet Særpræg ved denne By, den var fyldt med Lopper og Rotter. Paa intet Frontafsnit har Rotterne, disse modbydelige Krigsrotter, svælget i Overflod som ved Verdun. Intet Sted har de været federe, intet Sted saa tamme og dvaskede af Forædthed som ved Verdun. Her laa Ligene Dage, Maaneder, uden at blive begra-

vede, laa i Hundred-, i Tusindvis. — — Jo, Rotterne havde herlige Dage!

Den første Nat i Byen blev jeg vaagen ved, at der paa mit Hoved sad en 7—8 af disse Bæster; de sad paa Bagbenene og strakte sig for at faa fat i et Brød, jeg havde hængt op i en Snor under en Bjælke, netop for at Rotterne ikke skulde gaa i det.

Der var mange Klostre der paa Egnen. Vi blev stadig overdænget med Artilleri, men Angreb kom vi ikke ud for. Skærtorsdag faldt en af mine gode Kammerater, H a n s T h i m s e n fra Tønder-Egnen. Vi tog ham med tilbage, og han ligger begravet i en lille By L a v i l l e, 15 km vest for Mars la Tour.

Rædselsnat i Douaumont.

Mens vi laa her, fik jeg Orlov hjem, og da jeg kom tilbage den 12. Maj, skulde jeg melde mig i Mars la Tour, hvor jeg blev modtaget med den Jobpost, at mit Regiment i Mellemtiden var bleven flyttet op til Douaumont-Stillingen. Nu var vi altsaa for Alvor i Brændpunktet; nærmere kunde vi ikke komme Verdun-Helvedet, her var vi midt i det. Fra nu af havde jeg ikke saa stort Hastværk med at komme videre, men afsted maatte jeg jo. Jeg kørte med Toget over Conflans i Retning af Douaumont-Stillingens Etape. Jeg blev indkvarteret i et Kloster for Natten, og her traf jeg en ung Rekrut fra et bayersk Infanteri-Regiment; han fortalte mig, at hans Regiment for Tiden holdt Fort Douaumont besat. Han fortalte om en frygtelig Ulykke, som var overgaaet Fortet. Nogle unge Rekrutter havde fingereret med en Flammekaster og havde derved af Vanvare faaet nogle T-Gasgranater til at eksplodere. Der var opstaaet en frygtelig Brand i Fortets Gange og Kassematter, hvorved 1100 tyske Soldater mistede Livet.

— — —

Kresten Foged

statsaut. Revisor

Tlf. Øbro { 30
5000

Østerbrogade 88
København

Denne Begivenhed blev, som saa mange andre dengang, gengivet i forskellige Versioner. Det, der i Virkeligheden var sket hin frygtelige Nat i det i Forvejen frygtelige Fort, var følgende:

Douaumont laa paa det Tidspunkt — i Begyndelsen af Maj Maaned — nogle Kilometer bagved den forreste tyske Kamplinje, midt i det Terræn, som til Stadighed var Genstand for det franske Artilleris Spærreild — og Fortet selv var Centrum, Midtpunktet for de evige Bombardementer. Fortet havde to Ud-gange, en imod Nord og en imod Syd, og paa disse Indgange havde det franske Artilleri i den Grad indskudt sig, at det var aldeles umuligt for nogen at slippe levende ud eller ind i den Tid, Beskydningen var paa sit højeste. Men tiltrods for, at Fortet var det farligste Sted i det farlige Bagland, var det alle Frontsoldaters forjættede Land. Der var uhyggeligt i dets Indre, det kostede umenneskelige Anstrengelser at naa frem til det gennem det granathullede Maanelandskab, hvor man ikke kunde gaa to Skridt uden at dumpe i mudder- og vandfyldte Kratere; det var umenneskeligt, navnlig naar man var saaret. Hundreder af Saarede er i Sommeren 1916 gaaet til i disse Granathuller. Paa Vej tilbage er de i Nattens Mulm og Mørke faldet i. Og var de først nede paa den vandfyldte Bund, var de redningsløst fortabt. De druknede som Mus, eller de sultede, forblødte, tørstede ihjel under en ubarmhjertig Junisols brændende Hede. De kunde skribe af deres Lungers fulde Kraft, de kunde brøle sig hæse af Raab om Hjælp; intet, intet Menneske hørte dem; Granaternes Brølen overdøvede alt i disse Rædselens forfærdelige Ødemarker.

Verdun var ikke blot blodig. Verdun var ubarmhjertig, gruopvækkende, grusom bestialsk. For Staklerne, som kom fra denne Dødens Ager, Saarede Transportafdelinger, afløste Tropper paa Vej tilbage, var Douaumonts underjordiske Gange og skumle Kassematter trods alt det sikre Tilflugtssted, der, naar først man var inde, gav Ro og Hvile for en Tid. Her fik de Saarede den første Behandling. Her var der Mulighed for en Taar Vand, for en Bid Brød inden det sidste trælssomme Stykke Vej længere tilbage blev tiltraadt. Og for Tropperne, Kommandomandskab, bagfra ud efter var Fortet ligeledes Stedet, hvor man en Stund var i Fred for Granatsplinterne, selv om Nedslagene nu og da gennemrystede Fortet, saa det skælvede fra øverst til nederst, og Pudset raslede i tykke Lag. Hyggeligt var der ikke i Douaumont. De

lange Gange, de utallige Rum var sodede, fyldte med Krudtrøg, Os og alskens daarlig Luft. Men her fandt jagede Mennesker Fred, Hvile for en Tid.

(Fortsættes)

Jord og Hjem

I en lille Bog fra 1927, hvori Valdemar Rørdam offentliggør en Række Skildringer fra Flensborg Fjord, skriver han følgende Digt, som har Bud til os alle, ikke mindst nu: C. D.

Vares maa, hvad dyrt er vundet;
mer tør ej gaa tabt.

Dansk fra Rømø Flæk til Sundet,
dansk er Landet skabt.

Dansk er Folket, som har baaret.
blodig, sønderslidt,
hjem tilsidst i Jubelaaret
baade sig og sit.

Tung var Byrden, Salt i Saaret,
Æren frelst og Modet frit.

Da fik Danmark, træt og bøjet,
atter oprejst Gang;
vi saa Truslen fast i Øjet,
sejrrig Troskab sang.
Dybt fik Ven og Fjende sandet,
hvad vi selv erfoer:

Her er Folket Et med Landet,
Hjertet med sin Jord.

Der skal aldrig spørges andet,
mens af Fortid Fremtid gror.

Derfor, nu da Verdensnøden,
fulgt af gylden Svig,
truer dem, der undslap Døden
i en fremmed Krig,
nu vil hele Folket svare,
saa enhver forstaar:

Landeværn mod Landefare,
ja, i tusind Aar.

Jord og Hjem vil Danmark vare,
Mand for Mand og Gaard for Gaard.